

KJAK

Heri Mohr

Eitt bræv

Kæri vinur.

Hetta at skriva brøv síná-millum er ein næstan farin kulturur, takkað verið tí elektroniska frambrotinum, sum tykist at hava buktina og báðar endarnar. At eg nú skrivi tær nøkur orð í staðin fyri at nýta SKYPE ella aðrar hentleikar í telduni, skal tú skilja sum eitt mótmæli. Fyri einum ári síðani skrivaði tann virdi blaðmaðurin Ulrik Høj m.a. soleiðis til mín. "Jeg synes du fortjener et ordentligt brev, ikki den flyvske lapidariske kommunikation gennem æteren, der dog har fået overtaget. Jeg skriver færre og færre breve, desværre. En kapitulation overfor tidsånden. (Um mína bók, sum hann hevur lisið, skrivaði hann m.a. í sama brævi: "Jeg vil placere dit værk i kategorien "livspræstationer," fordi o.s.v.")

Av tí at eg havi verið plág-aður av hosta, krími, snori og øðrum, og av tí at eg í 2002 fekk blóðproppar í bæði lunguni – hetta var árið, tá ið landsstýrið við salamtakikkini niðurbant lógtryggjaða figging til heilsuverkið og almannaverkið – fór eg til mín kommunulækna fyrrapartin mánadagin í seinastu viku. Læknin kannaði meg væl og virðiliga, men eg gjørdist eitt sindur bilsin, tá ið hon segði, at eg beinanvegin skuldi fara á skaðastovuna á Landssjúkra-húsinum. Eg takkaði, setti meg í bilin og gjørdi, sum mær var álagt.

Frá tí at eg vendi mær til Leiðbeining á Landssjúkra-húsinum, til ein sjúkrasystir leiddi meg inn á Skaðastovuna, gekk bert ein lítilløta.

Ikki meira enn innkomin byrjaði ein drúgv og nágreinilig kanning og skráseting av mær. Ein sálarlig og likamlig klassing í fleiri stigum var byrjað. Tvær sjúkrasystir og ein lækni handfóru meg.

Tá ið hetta dyggiliga ar-beiðið var liðugt, fekk eg at vita, at eg skuldi upp á deild 8. Eg má viðganga, at eg gjørdist ikki sørt bilsin fyri ikki at siga kløkkur av hesum boðum. Ein portørur kom við einari song og skuldi fáa meg upp á nevndu deild. Har hjálpti eingin góða mamma. Á vegnum í elevatori gjørdi vit ein heilt stuttan steðg í røntgendeildini, har myndir vórðu tiknar av lungunum. So aftur í elevatori við portørinum og songini. Komin á 8, beint í song og undir dýnuna.

Nakað seinri fóru vit trý: portørurin, seingin og eg við elevatori oman í kjallarahæddina. Eg skuldi skannast. Sjúkrasystirin (ella var tað ein lækni, trupult at síggja munin) har hevði trupulleikar við skannaranum, okkurt var, sum ikki riggaði. Tað tók eina lítla løtu, so varð tað vandamálið loyst, og tey bæði, sjúkrasystirin og portørurin mest sum rullaðu meg úr seingini á ein pall og potaðu meg so liggjandi á rygginum varliga inn í skannaran. Tað tók ikki

langa tíð, so varð skanningin liðug, og portørurin, seingin og eg fóru aftur á 8. hædd, haðan vit vóru komin.

Løtu seinri komu sjúkrasystir og ein sjúkrasystir-næmingur til mína song. Har varð mangt og hvat spurt og svarað og gjørt: hvussu høgur eg var, hvat eg vígaði, blóðkanning, kardiogrammir, blóðtrýst og fepur meira enn eina ferð, og hvat veit eg. Sum kunnugt kann okkara føðingardagur og -ár lesast í p-talinum. Ein sjúkrasystur spurdi, um árstalið 25 í mínum p-tali var ein feilur.

Tað var stuttligt at hoyra. Tú mást trúgva mær, eg klemmaði hana innantanna.

Seinri á kvøldi um 9-tíðina kom ein sjúkrasystir við einum høgum stillassi við slangu og plastikposa við 1½ litri av vatni. Slanguna hefti hon í ein ventil, sum sjúkrasystirin á Skaðastovuni hevði opererað inn í mítt handabak. Tá ið eg spurdi, hvat hatta var gott fyri, svaraði hon, at eg drakk ov lítið av vatni.

Týsmorgunin var einki vatn í posanum, alt var farið í mínar æðrar.

Um 10-tíðina kom ein sjúkrasystir og segði, at eg skuldi til ein hjartaspecialist. Eg lat meg í, og sjúkrasystirin vísti mær á leiðina, har hjartakanningin skuldi fara fram.

Specialisturin – hon var av Eiði – rætti mær hondina og fór so undir sjálva kanningina av mínum hjarta. Tað er óvanligt,

at vit hoyra okkara hjarta sláa, men nú veit eg, at tað ljóðar sum ein væl smurdur fýrtaktsmotorur.

Tá ið kanningin var liðug, gekk ein lítilløta, áðrenn dómurin fall: 1. Hjartanum bilti einki, klapparnir arbeiddu, sum teir áttu, og 2. Lunguni vóru góð, einki óvanligt at síggja. Tá kundi eg skriggjað av gleði.

Spurdi hjartaspecialistin, hvat nú fór at henda (ætlaði mær aftur í seingina). Eg kundi fara heim, var tað dæmlika svarið.

Klassingin var liðug. Eg tók í hondina á sjúkrasystiranæminginum, sum sat í búrinum nær elevatorinum, ynskti grannamanninum í seingini á sjúkrastovuni góðan betring og fór til hús.

Frá tí at eg varð móttikin á Landssjúkrahúsinum – kom í professionellar lækna- og sjúkrasystrahendur við kompleksari vitan og framkomnum tólum – og varð útskrivaður, gingi 24 tímar.

Kæri vinur. Eg vildi siga tær frá hesum, tí, sum tú plagar at siga, vit mugu duga at síggja og frøast um sólina í okkara lívi, og at besta verjan móti politiskum biksimati og øðrum fjákalótum er júst sólin – og humor. Vóni annars, at tað stendur væl til hjá tær og tínum.

Thomas Arabo

Er almenna skipanin til fyri borgaran, ella øvugt?

SVF hevði eitt gott innslag í Degi og Viku herfyri, har víst var á, at eldri fólk, sum flyta úr heimi sínum á ellisheim, ikki automatiskt kunnu taka hjálpartól síni við sær, tí at tey skulu málsviðgerast umaftur.

Vit fingi eisini orsøkina at vita frá landsstýriskvinnuni á økinum. Tað er tí, at landsgrannskoðarin hevur talað at. Burekratíið sigur, at tað ber ikki til, at ein pensionistur automatiskt kann hava eitt hjálpartól við sær á ellisheim.

“Systemið” trumfar borgarans tørv

Hvat gera so politikarar? Ístaðin fyri, sum rætt er, at broyta burekratíið og gera smidligari manngongdir, so letur man tað ganga út yvir borgaran.

Tað merkir, at processin trumfar tørvin hjá borgarunum. Eldri fólk fáa eina verri og óvirðiligari viðferð, og pengar hjá skattgjaldarunum verða spiltir upp á meiri process. Vit betala meir fyri at minni kemur út í hinum endanum.

Hví hava vit eina umsiting?

Um endamálið við almenna bygnaðinum var at gera toppstýrðar og tvørligar manngongdir, við so nógvum fólki í miðfyrisingini sum møgult, so var stóðan í dag í lagi. Men tað er nú einaferð soleiðis, at almenni bygnaðurin – íroknað landsgrannskoðarin - eina og aleina er til fyri borgarans skuld. Tað má ikki gloymast!

Vit brúka meiri tíð enn nakrantíð upp á figgjarlógararbeði – og úrsliðið er?

Vit hava einajáttanarskipan, sum er sum skapt til at fáa fulltrúar í starv at føða eina pappírsmyllu, men almenni sektorurin hvørki riggar betur, ella verður betri rikin

av tí grund. Í hvussu so er ikki, um tú spyrst nakranuttan fyri umsitingina og politisku skipanina. Ein eykajáttan er tað sama sum eitt yvirtrekk, og tað er eingin uggi, at man hevur gjørt figgjarlóg og figgjar-karmar í eina óendaligheit áðrenn. Eg vil heldur siga tvørturímóti.

Stýrisskipanarlógin skal ikki nýtast sum undanførsla fyri óneyðuga toppstýring

At politikarar lata sær lynda, at almennir burekratar, við stýrisskipanarlógini sum undanførsli, fáa hægri raðfesting enn okkara gomlu, skilji eg slett ikki. Nú var eg sjálvur í politikki, tá stýrisskipanarlógin varð samtykt fyrstu ferð, og eg má siga, at henda yvirtulkingin til at styrkja um toppstýring og vald í ávísu stýrum liggur langt frá tí, sum intentiðin við lógini var.

Sjálvandi skal man hava manngongdir, men hesar skulu verða bíligar og einfaldar og altíð verða gjørdar soleiðis, at borgarin merkir sum minst til, at eitt burekrati liggur aftanfyri.

Lat eitt verða heilt víst: Ein manngond sum gevur eitt vánaligt úrslið til brúkaran av almennum tænastum, er ein vánalig manngongd, hvussu flott og professionell hon annars sær út.

Robert Mc.Birnie

rombi@post.olivant.fo

Viðmerking til Edmund J.

Tað er ótrúligt hvat Edmund Joensen kann finna uppá at skriva og úttala seg um.

– So vítt eg veit í øll hesi mongu ár eg havi fylgt við í politikki, so hava tjóðveldisfólk – og fyri tann skuld sjálvstýrisinnað fólk sum heild – ført fram hvussu stór ein inntøka Føroyar eru fyri Danmark.

– Tað er ikki bert tað, at Danmark veksur í vavi við Bæði Føroyum og Grønlandi.

Nei, vit eru so nógv tað størsta »supermarked« í Danska ríkinum. Vit keypa næstan alt gjøgnum Danmark. Líka frá knappánalumi til bilar og gravimaskinur. – Og so flyta vit eisini ein stóran part av tí vit selja gjøgnum Danmark.

Og nú eg eri við tað! – tað verður ofta skotið sjálvstýrisfólki í skógvarnar – ikki minst júst í hesum døgum, at ungdomurin sum ferð til

Danmarkar at lesa eru væl-signað við donskum studningi. Men eg siggi ongastaðni nakað um, hvat hesin studningurin verður brúktur til.

– Eg havi børn, sum hava lisið í Danmark. Næstan allur studningurin fór fyri húsaleigu (altso til tað danska samfelagið) – harafturat komu tey heim hvørt summar at arbeiða fyri løn, sum tey sjálvandi skuldi brúka til lívsins

uppihald og annað í danska samfelagnum. Fyri ikki at tala um allar teir pengar foreldrini munnu senda til tey kærubørn.

– Altso ein stór inntøka til tann danska statin. Og tað havi eg sum so onki ímóti, men gott hevði verið at kunna valt sjálvi hvar vit fara og hvar vit keypa, tí Danmark er hóðast alt eitt tað dýrasta land í verðini.